

Basisondersteuning

Taal

Projectplan voor scholen

Inhoudsopgave

1. Introductie	2
1.1 Aanleiding.....	2
1.2 Taal?: Taalontwikkeling, -beleid, -onderwijs, -vaardigheid.....	2
1.3 Uitgangspunten taalonderwijs.....	3
1.4. Aanbod Passend Onderwijs	
2. Indicatoren	4
2.1 Indicatoren Toezichtkader Inspectie 'Zorg & Begeleiding.....	5
3. Doelen	5
3.1 Doelen.....	5
3.2 Uitgangspunten.....	5
4. Werkwijze	10
4.1 Plan van aanpak.....	10
Stap 1 Intake.....	10
Stap 2 Verzamelen.....	10
Stap 3 Analyse.....	11
Stap 4 Ambitie bepalen.....	11
Stap 5 Opstellen Plan van aanpak.....	11
Stap 6 Uitvoeren.....	12
4.2 Aanbod algemeen Passend Onderwijs Almere.....	13

1. Introductie

1.1 Aanleiding

Passend onderwijs doet een ander beroep op leerkrachten dan we gewend zijn. De nieuwe situatie betekent dat er op de scholen een meer gerichte aanpak dient te zijn om leerlingen met specifieke ondersteuningsvraag onderwijs te bieden. De scholen in Almere staan allemaal op hun eigen wijze en vanuit hun eigen achtergrond voor de doelstelling alle leerlingen te bedienen. Het handelingsrepertoire van de scholen en daarmee de leerkrachten, zal mogelijk moeten worden uitgebreid. De versterking van de basisondersteuning is bij passend onderwijs de centrale opdracht. Een onderdeel hiervan is het versterken van het taalaanbod en de taalvaardigheid, zodat zoveel mogelijk leerlingen onderwijs kunnen blijven volgen op een reguliere school en leerlingen succesvoller zijn op school.

1.2 Taal?

Taal is ons communicatiesysteem waarmee we de wereld om ons heen leren ontdekken en vormgeven.

Taal vormt de basis van onze menselijke communicatie.

Taalontwikkeling

Een kind ontwikkelt zich door interactie met zijn omgeving waarbij taal centraal staat.

Moeilijkheden met taal kunnen zich voordoen op het gebied van communicatieve competentie, taalverwerving, verstaanbaarheid, woord- en zinsvorming, betekenisverlening, auditieve, verbale of schriftelijke informatieverwerking, cognitieve ontwikkeling en/of pragmatiek. Achterstanden, beperkingen en/of hiaten in de taalverwerving zorgen voor problemen in de communicatie met de omgeving. Dit is meestal zichtbaar in problemen met sociale competentie, leren en/of gedrag.

Taalbeleid

Binnen dit kader is het dan ook essentieel om samen met ouders, school en andere zorgpartners zo goed mogelijke ondersteuning te bieden. Waarbij de focus ligt op het voorkomen, wegnemen of beperken van barrières voor volwaardige deelname aan de maatschappij en/of het aanpassen en toerusten van de omgeving van het kind met achterstand of problemen in hun taal(ontwikkeling). Waar mogelijk zal het kind zo snel mogelijk toegerust worden met vaardigheden om zich communicatief te redden en zo succesvol mogelijk te zijn op school.

Anderzijds zal de omgeving toegerust worden met kennis en vaardigheden om eventuele achterstanden van kinderen weg te nemen of het kind met taalproblemen te ondersteunen.

Taal is de 'smeerolie' van het onderwijs. Alle overdracht gaat via taal.

Taalonderwijs

In het taalonderwijs worden de volgende taaldomeinen onderscheiden: mondelinge taalvaardigheid, lezen, spellen, stellen, taalbeschouwing. Soms wordt woordenschatonderwijs als apart taaldomein genoemd. Soms ook wordt het ondergebracht bij mondelinge taalvaardigheden.

De communicatieve vaardigheden worden hierdoor gevormd.

Taal leert een kind het best op een sociale en interactieve wijze met een leerkracht, andere volwassenen of samen met kinderen. Het is van belang dat dit plaatsvindt binnen een betekenisvolle context, met activiteiten die passen bij de wereld van de leerling. Goed taalonderwijs is gebaseerd op strategisch leren. Het gaat daarbij om reflecteren op taal en taalgebruik. Daarbij moet er ook aandacht zijn voor de rol van taal bij het leren, bijvoorbeeld in de zaakvakken, rekenen/wiskunde en wetenschap/techniek.

Taalvaardigheid

Leerlingen verwerven hun taal dus ook in andere situaties dan specifieke talige. Een rijke taalomgeving vraagt dan ook specifieke taalvaardigheden van de leerkracht. Bewustwording van de eigen communicatie en het inzetten van tools ter stimulering en ontwikkeling van de taal zijn hiervoor essentieel.

1.3 Uitgangspunten taalonderwijs/taalverwerving

Taalvaardigheid bepaalt in hoge mate het schoolsucces van de leerling.

Investeren in effectief taalonderwijs vergroot het schoolsucces.

Groei van taal, in al haar facetten, is sterk afhankelijk van de omgeving.

Taalvorming doet een beroep op alle vermogens die een kind bezit in een bepaalde fase.

Taal ontwikkelt zich middels communicatie/interactie.

Plezier in communicatie vormt de basis voor taalontwikkeling.

Taal is communicatie, communicatie is taal.

Leren is taal, taal is leren.

1.4 Aanbod Passend Onderwijs Almere

Binnen dit kader wil Passend Onderwijs Almere de scholen ondersteunen, waarbij mogelijk competentieontwikkeling van leerkrachten een grote rol kan gaan spelen. Het doel is om het team verder te professionaliseren zodat de kwaliteit en kwantiteit van (vroeg)signalering, preventie en begeleiding/ondersteuning van de taalontwikkeling, inclusief taalachterstanden/-stoornissen worden geborgd en versterkt.

Het gaat hierbij niet om een kant-en-klaar concept dat over de scholen wordt uitgerold. Maatwerk is daarbij de basis, gekoppeld aan de eisen die vanuit de maatschappij aan de scholen wordt gesteld, waarbij de directie de regie heeft. Maatwerk ook gefocust op de verschillende ambitieniveaus van de scholen.

Dit levert een ontwikkelprogramma op dat veel mogelijkheden biedt tot onderscheidend vermogen, waarbij de school zo goed mogelijk wordt toegerust met kennis en vaardigheden om kwalitatief goed taalonderwijs te bieden, eventuele taalachterstanden van leerlingen te signaleren, weg te nemen of de leerling met taalproblemen te ondersteunen.

2. Indicatoren

Waar baseren we ons op? Passend Onderwijs Almere willen niet het wiel opnieuw uitvinden én wel met dezelfde ,taal' spreken. Dat betekent dat we een aantal uitgangspunten zoals deze in Almere gangbaar zijn meenemen in elk traject. Deze uitgangspunten zijn als ijkpunten opgenomen in het document ,basisondersteuning' van Passend Onderwijs Almere. Ieder ijkpunt wordt middels indicatoren vorm gegeven.

Aangezien taalontwikkeling integraal invloed heeft op de algehele ontwikkeling zijn veel van de ijkpunten van toepassing.

Voor het bepalen welke ijkpunten/indicatoren van toepassing zijn hanteren we het **uitgangspunt dat er sprake is van een didactisch klimaat dat communicatie en taalontwikkeling stimuleert en een pedagogisch klimaat dat veiligheid en ruimte biedt om te communiceren en te reflecteren op jezelf en je omgeving.**

Ijkpunt 2 wordt hieronder specifiek genoemd. Voor de overige ijkpunten die ook van toepassing zijn verwijzen we naar de "Beschrijving Basisondersteuning Primair Onderwijs Almere" op de site van Passend Onderwijs Almere.

2.1 Ijkpunt 2

De school heeft haar ondersteuningsprofiel vastgesteld.

Indicatoren

inspectie eisen	<ul style="list-style-type: none">• Het schoolondersteuningsprofiel is na overleg met het team vastgesteld.• De (G)MR stemt in met het schoolondersteuningsprofiel.• Het schoolondersteuningsprofiel is actueel (vier jaar).• Het schoolondersteuningsprofiel is onderdeel van het schoolplan en de schoolgids.• Het schoolondersteuningsprofiel bevat een oordeel over de kwaliteit van de basisondersteuning.• Het schoolondersteuningsprofiel bevat een beschrijving van het aanbod van de school aan onderwijs, begeleiding, expertise en voorzieningen.• Het schoolondersteuningsprofiel biedt aanknopingspunten voor verdere ontwikkeling van de leerlingenondersteuning.
referentie kader	<ul style="list-style-type: none">• De school heeft in haar ondersteuningsprofiel vastgesteld hoe zij tegemoet komt aan de onderwijsbehoeften van leerlingen met:<ul style="list-style-type: none">○ een IQ omstreeks 80 a 85 enerzijds en 130 a 140 anderzijds en/of een disharmonisch intelligentieprofiel○ beperkte leerproblemen○ een vertraagde taalontwikkeling○ een vertraagde leesontwikkeling○ dyslexie, die conform het dyslexieprotocol begeleid kunnen worden○ een combinatie van bovengenoemde onderwijsbehoeften, waarbij de school handelingsbekwaam is• De school maakt duidelijk hoe bovenstaande punten meetbaar zijn, de school kan zodoende beargumenteren waarom voor de ene leerling meer- of andere ondersteuning wordt verleend dan voor de andere
afspraken Stichting Leerlingzorg	In het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband staat beschreven: <ul style="list-style-type: none">• Kwaliteitseisen gericht op specifieke doelgroepen cq. leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (SO-standaard als leidraad).

Almere	<ul style="list-style-type: none"> • Plaatsingsbeleid, plaatsingsafspraken en ondersteuningsarrangementen. • Schoolontwikkeling. • Professionaliseringsplan schoolteam. • Competenties personeel, aannamebeleid personeel en personeelsbeleid. • Het volgen van de leerlingen (leerlingvolgsysteem). • De interne ondersteuningsstructuur. • Bovenschoolse ondersteuningsstructuur. • Samenwerking en afstemming met externe instanties. • Contacten, gesprekken en samenwerking met ouders. • Technische en ruimtelijke aanpassingen aan het schoolgebouw. • Aanpassingen en uitbreiding van materialen. • Verantwoording inzet middelen. • Grenzen van de school. • Beschrijving van het schoolprofiel in de schoolgids.
--------	--

Doelen

3.1 Doelen

Vanuit de werkgroep Taal 'opschalingsmodel zijn de volgende algemene doelen opgesteld:

- Versterking en verbreding van de basisondersteuning Taal op school- en wijkniveau.
- Expertise op het gebied van signalering, preventie en begeleiding m.b.t. NT2, communicatie en spraaktaalproblematiek is beschikbaar en zichtbaar.
- Vroegtijdige signalering van vragen, problemen en/of zorgen rondom taalontwikkeling, waarbij een vervolgactie wordt uitgezet waardoor de vraag op de juiste plek komt.
- De mogelijkheden van preventieve interventies zijn bekend voor het voorkomen of beperken van taalachterstanden.
- Betrokkenen hebben de mogelijkheid zich toe te rusten met vaardigheden en kennis voor kwalitatief goede begeleiding en ondersteuning van de taalontwikkeling.
- Zorg- en onderwijscontinuüm voor kinderen van 2 tot 23 jaar m.b.t. taal.
- Vergroten verantwoordelijkheid en actieve betrokkenheid van ouders bij de taalontwikkeling.
- Aanvullende ondersteuning/begeleiding voor leerlingen is laagdrempelige en thuisnabij.
- Professionals rondom het kind zijn bekend met de sociale kaart m.b.t. signalering, preventie en begeleiding van kinderen waarbij een vermoeden is van taalproblemen.

3.2 Uitgangspunten

Voor het versterken en verbreden van de basisondersteuning op school- en wijkniveau zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Hanteren van kwaliteitsbeleid op het gebied van pedagogisch handelen m.b.t. veiligheid en ruimte tot communiceren en reflecteren op jezelf en je omgeving.
- Hanteren van kwaliteitsbeleid op het gebied van didactisch handelen m.b.t. communicatie en taalontwikkeling.
- Kwalitatief goede screening bij aanvang van het onderwijs ter bepaling van het taalniveau van leerlingen.
- Verantwoordelijkheid, betrokkenheid en vaardigheid van ouders vergroten.
- Gebruik maken van aanwezige expertise binnen Almere.

4. Werkwijze

4.1 Plan van aanpak

stap 1 Intake

Voordat een school kan starten zal er een intake plaatsvinden. Deze intake is cruciaal voor het helder krijgen van de vraag die bij de school ligt. Dit gesprek vindt plaats met de directeur. Hij of zij is door zijn/haar positie straks de primaire kracht. Het gesprek vindt plaats aan de hand van een lijst met aandachtspunten (zie bijlage?), maar is vooral een open gesprek over waar de directeur vindt dat de school staat en hoe zich dat verhoudt met de ambitie van de school en de eisen die passend onderwijs stelt. De vraag die vanuit dit gesprek komt vormt de opmaat voor verdere activiteiten zoals hieronder beschreven!

Het resultaat van stap 1:

Passend Onderwijs Almere is in staat om samen met de directeur en intern begeleider(s) een goede inschatting te maken van de concrete vraag van de school als startpunt voor verder onderzoek en ontwikkeling.

stap 2 Verzamelen

De medewerker van Passend Onderwijs Almere komt op aanvraag en verzoek van de school. In nauwe samenwerking onderzoekt de medewerker Passend Onderwijs met de directeur en intern begeleider(s) de huidige stand van zaken met behulp van de ijkpunten en het daaruit verzamelde materiaal. Uitgangspunten hierbij zijn het taalaanbod van de leerkracht in de groep, de condities en de opbrengsten op het gebied van taal en de communicatieve ontwikkeling van de leerling.

Deze medewerker kijkt en luistert naar de communicatie tussen leerlingen en tussen leerkrachten en leerlingen:

- communicatie tijdens instructiemomenten
- communicatie in vrije situatie
- aanbod van het taalonderwijs

Deze medewerker gaat in gesprek met:

- het team
- een afvaardiging ouders
- een afvaardiging leerlingen
- mogelijk ondersteunende instanties

Passend Onderwijs Almere brengt hierbij vanuit haar rol als externe partner de belemmerende en stimulerende factoren binnen de school in beeld.

De medewerker van Passend Onderwijs Almere bekijkt:

- het zorgplan
- het onderwijszorgprofiel
- het inspectierapport
- het document basisondersteuning
- Basiszorg (inspectiecriteria)
- documenten m.b.t. taalbeleid
- opbrengsten van taalonderwijs
- samenwerking met externen

De medewerker bekijkt de basale pedagogische en didactische aanpak ten aanzien van communicatie en taalontwikkeling en de samenwerking/afstemming met ouders. Daarnaast bekijkt hij/ zij of het pedagogisch klimaat ten aanzien van communicatie in alle groepen veilig en stimulerend is door middel van flitsbezoeken. Voor deze observaties wordt gebruik gemaakt van documenten weergegeven in de bijlage.

Het resultaat van stap 2:

De medewerker en de directeur hebben systematisch de belemmerende en stimulerende factoren binnen de school m.b.t. taalaanbod op de genoemde punten in beeld gebracht en verbanden hierin aangebracht. Het is helder en er is besloten waarop de ondersteuning en verder analyse zich richt.

stap 3 Analyse en aanbod

De medewerker van Passend Onderwijs Almere maakt, in nauwe samenwerking en afstemming met de directeur en intern begeleider een analyse op groep- en schoolniveau gericht op de gesignaleerde belemmerende factoren. Deze analyse geeft concrete aanknopingspunten om een passend aanbod voor de school te formuleren om de basis op orde (minimaal inspectieniveau) te brengen.

Deze analyse dient te leiden tot aanbevelingen en voorstellen voor een aanbod die leiden tot kwaliteitsverbetering gericht op:

- Versterken van het taalaanbod
- Versterken van een uitdagende leeromgeving gericht op communicatie en taalontwikkeling
- Signalering en preventie van leerlingen met een ondersteuningsvraag gericht op taalontwikkeling
- Verbreding, verdieping van de kennis over taalontwikkeling en NT2

Het resultaat van stap 3:

De medewerker van Passend Onderwijs Almere heeft in nauwe samenwerking met de directeur en de intern begeleider(s) een analyse van de school gemaakt die concrete handvatten geeft voor verdere ondersteuning op bepaalde onderwerpen. De analyse wordt gebruikt voor het bepalen van een ambitie, een Plan van Aanpak door de school.

stap 4 – Reflectie met het team van de school

Nadat de medewerker van Passend Onderwijs Almere de analyse heeft gemaakt volgt er een terugkoppeling aan het team. In deze terugkoppeling geeft de medewerker weer wat hij/zij gezien heeft. Er wordt teruggegeven wat ouders, leerlingen en leerkrachten hebben aangegeven. Naar aanleiding van de presentatie krijgt het team een reflectieve vraag waarbij zij samen gaan bepalen welke aspecten men wil gaan ontwikkelen op het gebied van de basisondersteuning op het gebied van taal. De resultaten van de analyse en de bijeenkomst met het team wordt door de medewerker van Passend Onderwijs besproken met de directeur.

Het resultaat van stap 4:

Het team van de school heeft een beeld van alle belemmerende en stimulerende factoren en weet deze te vertalen naar de voorwaarden zoals vastgesteld in het document ‚basisondersteuning‘. De resultaten van de analyse en reflectie met het team is met de directeur besproken.

stap 5 Ambitie bepalen

De directeur van de school stelt, indien gewenst met ondersteuning van de medewerker van Passend Onderwijs Almere, de ambitie van de school vast. De ambitie is reëel en passend bij de beschreven ijkpunten.

Het resultaat van stap 5:

De directeur heeft de ambitie van de school bepaald met betrekking op het versterken van de basisondersteuning op het gebied van taal.

stap 6 Opstellen Plan van aanpak

De directeur maakt i.s.m. de medewerker Passend onderwijs een Plan van Aanpak. Dit plan past binnen de huidige ontwikkelingen van de school en verwijst hier eventueel naar (integrale schoolontwikkeling). In het Plan van Aanpak wordt in ieder geval beschreven de Ausgangssituatie, concrete doelstellingen met gewenst lerarengedrag, prestatie-indicatoren, implementatie, communicatie, evaluatie en de wijze van borging.

Binnen dit kader wordt bekeken of:

- Het planmatig opzetten van het PvA zorgt voor een voldoende op de inspectie indicatoren; concrete doelen voor verbetering en borging zijn geformuleerd
- De leerkrachten weten dat ze er toe doen; zij zijn betrokken bij het plan en de uitvoering
- De leerlingen en ouders waar nodig en wenselijk betrokken worden bij de uitvoering van het Plan.

De medewerker van Passend Onderwijs Almere kan hierin een adviserende en begeleidende rol hebben.

Het resultaat van stap 6:

Er ligt een Plan van Aanpak waarin concrete doelen, prestatie indicatoren, betrokkenen en tijdspad beschreven staat. Daarnaast concrete doelstellingen met gewenst lerarengedrag, prestatie indicatoren, implementatie, communicatie, evaluatie en borging worden genoemd. Daarbij zijn afspraken gemaakt in de tijd: hoe vaak, hoelang en de taak-en rolverdeling van alle betrokkenen.

stap 7 Uitvoeren

De directeur heeft een actieve rol bij het aansturen en de voortgang van het proces. Alle activiteiten zijn gericht op het primaire proces. De directeur kan daarbij feedback vragen aan de medewerker van Passend Onderwijs. De directeur borgt de afspraken die gemaakt zijn in het Plan van Aanpak.

Tijdens evaluatiemomenten, die opgenomen zijn in het plan, kunnen conclusies getrokken worden die zorgen voor aanpassingen in het plan.

Bij de evaluatiemomenten zijn directeur en team nauw betrokken. De directeur kan de evaluatie afstemmen met de medewerker Passend Onderwijs.

De volgende vragen kunnen tijdens de feedback momenten o.a. besproken worden:

- Hoe verloopt de planning tot zover?
- Is het traject nog in overeenstemming met de verwachtingen?
- Zijn er veranderingen die de relevantie van de ondersteuning beïnvloeden?
- Zijn er nieuwe risico's bekend, die effect hebben op de uitkomsten?
- Is de verhouding tussen inzet en opbrengst van voldoende kwaliteit?

Het resultaat van stap 7:

De doelen en de voortgang van het PvA komen tijdens de uitvoering regelmatig onder de aandacht van het hele team. Het team voelt zich betrokken en medeverantwoordelijk voor het Plan. De directeur en de medewerker Passend Onderwijs dragen ervoor zorg dat de expertise van buiten de school zó ingezet wordt dat de eigen expertise van de school toeneemt en sprake is van duurzame schoolontwikkeling.

4.2 Aanbod algemeen Passend Onderwijs Almere

Wanneer de school gebruik wil maken van een professionaliseringstraject uit het aanbod van Projectplan “Taal” van Passend Onderwijs Almere zal in samenspraak met de directie een passend traject worden samengesteld. Binnen de organisatie Passend Onderwijs Almere is er veel kennis en expertise aanwezig waar scholen een beroep op kunnen doen.

In overleg zal er gekeken worden hoe deze uren weggezet worden binnen de huidige budgetten.

Almere, juni 2014